

Religieus Erfgoed

Sint Janscentrum: een levend huis

Jac. J. Luyckx

Ooit beoefenden wevers er hun ambacht en was de naam Wevershulst op zijn plaats. Maar nadat de wevers waren verdwenen en er, onder de rook van de Sint-Jan, steeds meer kanunniken gingen wonen, lag een passender naam voor de hand: Papenhulst.

De Fraters van Tilburg bouwden er in 1928 een nieuw huis, omdat het bestaande klooster in de Torenstraat niet langer volstond. Nadat de fraters er waren

vertrokken, vond het bisdom 's-Hertogenbosch anno 1986 in dit religieuze erfgoed de ideale locatie voor de nieuwe priesteropleiding. Slechts de naam hoefde te worden veranderd. Van Fraterhuis werd het Sint Janscentrum.

*Voorgevel van het Sint Janscentrum aan de Papenhulst.
(Foto: Olaf Smit)*

De Fraters van Tilburg – officieel de *Congregatie van Onze Lieve Vrouw, Moeder van Barmhartigheid* (1844) – vestigden zich op 7 juli 1862 in Den Bosch. In het fraterhuis in de Torenstraat, recht tegenover de Sint-Jan, diende de spreekkamer als eerste school. Met negentien leerlingen (en drie fraters) hadden ze niet veel nodig. Een jaar later waren het er echter al negentig, terwijl daarnaast, na schooltijd, aan nog eens honderd kinderen godsdienstondericht werd gegeven.

Bolwerk

Het klooster in de Papenhulst is gebouwd, naar ontwerp van de architect Jos. Duijnstee, in traditionalistische stijl, als het ware gelardeerd met elementen van de Amsterdamse School. Het gebouw heeft een T-vorm: achter het uitgestrekte voorgebouw bevindt zich de kapel, die haaks op het eigenlijke klooster staat. Na binnenkomst wijst een marmeren trap onder een imposante, drie bouwlagen hoge koepel min of meer vanzelfsprekend de weg naar de kapel. De bakstenen gevel van dit aanzienlijke huis voegt zich naadloos naar zijn omgeving, die laat zien hoe de Papenhulst met dit fraterhuis, het voormalige ziekenhuis St. Joan de Deo en aan de overzijde de Zuster van de Choorstraat met de vroegere meisjeskweekschool ooit een echt katholiek bolwerk was, zoals ook de Sint Josephstraat dat is geweest waar de fraters drie scholen (lagere school, vto en de bischoppelijke kweekschool) runden, tegenover Redemptoristenklooster en -kerk.

In de monumentale gevel van het fraterhuis in de Papenhulst – als zodanig inmiddels rijksmonument – bevinden zich twee zij-risalieten onder schilddak en een midden-risaliet onder tentdak. De gevel is voorzien van een gemetselde plint, siermetselwerk ter hoogte van de begane grond, en een muizen-tand-versiering onder de dakrand. Verder kijkend zien we rondboogvensters met kruiskozijnen en glas-in-lood in de bovenlichten op de begane grond en rechtgesloten vensters, eveneens met kruiskozijnen, op de verdiepingen. In het midden-risaliet bevindt zich de entree in een geprofileerde tufstenen omlijsting met voor de dubbele paneeldeur een granieten bordes met dito trappen. In het rondboogvormige bovenlicht boven de deuren is een afbeelding van Onze Lieve Vrouw in glas-in-lood.

Oude staat

Het interieur is in hoofdlijnen ongewijzigd gebleven. De rector van het Sint Janscentrum, drs. J. Miltenburg: 'Het gebouw heeft zoveel mogelijk de oude staat behouden. Sommige ruimten hebben een andere functie gekregen, in andere ruimten zijn

De hal met trap. (Foto: Olaf Smit)

daarentegen oude functies hersteld. Wat er aan verandering heeft plaatsgehad is vanwege brandweer-voorschriften.'

Het voorgebouw wordt doorsneden door een lange gang met een lambrisering van keramische tegels en cementtegels op de vloer. De gemetselde kruisgewelven worden gedragen door betonnen rondbogen. Rechts van de hal bevinden zich de kamer van de rector en de vertrekken van de overige geestelijke begeleiders, links een conferentiezaal – genoemd naar vicaris Jacobs die in 1986 heeft bemiddeld bij de overgang van het fraterhuis naar de 'Sonnius Stichting' – annex les- en werkruimten en aan de straatzijde een paar spreekkamers en de administratie. In rijen statige portretten trekt de geschiedenis van de priesteropleiding aan de aandachtige bezoeker voorbij.

Op de eerste verdieping eenzelfde lange gang met de welvoorzene bibliotheek met enkele werkruimten en aan de andere kant van de kapel een collegezaal met uitzicht op de grote, keurig onderhouden tuin. Aan de straatzijde een lange rij cellen, die nu

De kapel. (Foto: Olaf Smit)

door de priesterstudenten worden bewoond; met dit verschil dat van de huidige bewoners eenieder de beschikking heeft over twee cellen. De slaapgang wordt in het midden onderbroken door de sacristie in wat vroeger het ziekenzaaltje moet zijn geweest, recht tegenover de kapel.

Centrale hal

Tussen de kapel en het voorgebouw is, van beneden tot boven, de centrale hal, afgesloten met een tongewelf van glas-in-lood. Vanaf de begane grond voert de centrale, granieten trap naar de kapel en vandaar naar de verdiepingen. Trap en hal zijn voorzien van dezelfde lambrisering van keramische tegels, en cementtegels op de vloer. Aan de voet van de trap een prachtige sculptuur van *Mozes en het brandend braambos* en, even prachtig, in het souterrain het *Gevecht van Jacob met de engel*, allebei van Mathot. Aan de muren rond de trap in houtsnijwerk de twaalf apostelen, afkomstig van het voormalige grootseminarie in Haaren.

In de klassieke donkerte van de kapel met muren van schoon metselwerk onderscheidt men drie traveeën met rondboogramen, gescheiden door gemetselde rondboogribben, die het gestuukte tongewelf dragen. In de achterste travee bevindt zich een gemetselde koortribune. De viering wordt overkoepeld door een hangkoepelgewelf. De kapel heeft overigens een altaar gekregen dat bij deze tijd past. Onder de kapel bevindt zich de grote refter, nu col-

legezaal, met hoge houten schuifpaneeldeuren, die de ruimte in tweeën splitsen. Erachter is nog een serre, die dankzij eveneens hoge schuifdeuren met de refter kan worden samengevoegd, alles bij elkaar ruimschoots geschikt voor grote bijeenkomsten, ontvangsten e.d.

Aan de achterzijde van het voormalige klooster loopt een gemetselde galerij, extra mooi dankzij de gemetselde kruisgewelven.

Levend huis

De beschrijvers van dit symmetrisch gebouwde rijksmonument zien het aloude fraterhuis niet alleen als 'een goed voorbeeld van kloosterbouw', maar ook als 'een uiting van de katholieke geloofs-ijver' in de tijd tussen de beide wereldoorlogen. Rector Miltenburg voegt daaraan dankbaar toe dat de huidige functie van het gebouw volledig overeenstemt met de functie waarvoor het indertijd gebouwd is. 'De fraters zagen het als hun taak (jonge) mensen op te leiden. Wij zijn er om (jonge) priesters op te leiden.' Met voldoening wijst hij er daarbij op dat in de ruim twintig jaar van het bestaan van het Sint Janscentrum negentig priesters zijn gewijd en 85 'permanent diakens'. Voorts werden, oneerbiedig gezegd, enkele honderden 'pastoraal assistenten' klaargestoomd. Daarmee volstaat de conductestaat niet, want naast deze opleidingen is er een groot aantal activiteiten, veelal betreffende geloofs-verdieping, waarmee het Sint Janscentrum zich heeft ontwikkeld tot 'een echt vormingscentrum'. Rector Miltenburg: 'Dat geeft aan dat dit een levend huis is'.